

námět na FILM

pracovní názvy: SVĚTLONOŠI, SVĚTLÉ VYHLÍDKY, POD SLUNCEM TMA
Nemoci pomoci, Laboratoř dobrých úmyslů, Oprava svět(l)a, Slunce jako víra a představa,
////Don Quijote a Sisyfos////

CO?

Nahlédnout rozvojovou pomoc, energetickou koncepci a uspořádání naší globální vesnice na příběhu dvou Středoevropanů při jejich poslední africké misi.

Milan Smrž a Tomáš Tožička jezdí do Zambie stavět fotovoltaické elektrárny, které mají pomoci ze slunečního svitu získávat fatálně nedostatkovou elektřinu. Milan s Tomášem už byli na zambijském venkově několikrát. Od ministerstva zahraničí dostali grant, aby ve vybraných komunitách instalovali sluneční kolektory, které generují elektřinu použitelnou na osvětlení a čerpání vody. Po příjezdech najímali vždy pár místních dělníků, s jejichž pomocí pak celý systém vlastnoručně montovali z dovezeného materiálu. Někteří Zambijci se na ně zpočátku dívali s nedůvěrou ve smyslu „Zkoušejte si tady, co chcete, nám by stejně nejvíc pomohlo, kdybychom tady měli proud ze sítě“. Nakonec si však získali respekt a vděk, když se ukázalo, že generování elektřiny ze sluneční energie může být funkčním řešením, protože odlehlejší oblasti se kvůli vysokým nákladům nedají jednoduše napojit na centrální síť. Tomáš i Milan vidí v použití solární energie výbornou šanci pro místní komunitu: „Napojení na síť ZESCO by bylo mnohem dražší než to, co jsme sem všechno dali, kolik je to doposud stálo, a kolik by museli platit. Zambie je přesně desetkrát větší než Česká republika a má zhruba stejný počet obyvatel.

Všude tahat dráty, tak to samozřejmě znamená obrovské náklady jednak na výstavbu, náklady na údržbu. A samozřejmě se taky zvyšují ztráty na vedení. Takže to je skutečně velmi závažná věc, která znamená, že velký rozvojový země s nízkou hustotou osídlení se nedají elektrifikovat jako hustě osídlené evropské nebo severoamerické oblasti. Tady se ukazuje, že to není prostě jenom aktivismus, ale naprosto jasný a pragmatický řešení situace. A navíc je to šance pro místní komunitu, sami hospodaří se svou spotřebou a přesně mohou vidět co kam teče.“ Když se ale do Zambie vrátili na první garanční prohlídky, zjistili, že ze všeho nejvíce využívají venkovské získanou elektřinu na sledování televizorů, které si bráskně opatřili ač v manuálu bylo, že připojovat takové přístroje je zakázáno. Oba jsou z toho poněkud roztrpčení: „Možnost svítit večer mohli využít trochu smysluplněji, ale raději civěj na západní seriály. Člověk si ideálně představuje, jak by se to mělo vyvíjet, ale realita si svou cestu vytvoří sama.“

V květnu 2010 se oba vypraví do Masuku na kontrolu, udělat nutné opravy (budou-li třeba) a celý systém finálně předat.

PROČ?

Dotknout se způsobu, ale především nahlížení pomoci, sdílení světa. Role technologie, norem, ne/důležitosti evaulací, měření úspěchu.

Momentální základ dramaturgického rozvažování, okruhy tázání:

Francouzská socioložka Madeleine Akrichová tvrdí, že technologie se mohou stát nástroji vědění a moci. Vynálezci nevynalezou pouze přístroje, ale také společenský řád, v němž se tyto přístroje mohou uplatnit. Máme citlivost na tyto podmínky? I rozvojová spolupráce představuje společenské pole, ve kterém aktéři spadají do illusio, tedy sociálních her v ekonomickém i psychologickém smyslu.

první dramaturgický plán

POMOC – rozvojové strategie - jak to v Africe dělat - CO vůbec se SVĚTEM dělat? České rozvojové chyby? Chyby komunity?

druhý a třetí dramaturgický plán

ENERGIE - současná energetická koncepce x fotovoltaika (centralismus x lokální zdroje)
VIZE – skrze sdílení nových technologií (fotovoltaika) ke konviviálnímu (souladnému) používání?
Spasí nás technologie s vnímáním jinakosti? Co máme společného? Jsou Milan s Tomášem vizionáři, utopisté, komunitaristé nebo jen mechanici z eurosvěta? Pat a Mat?

rozehrávky (spodní proud dialogu)

Frederick Soddy: „Zákony popisující vztah mezi energií a hmotou nemají význam jenom pro čistou vědu. Vyžadují pozornost v celém spektru lidské historie – ovládají vzestup a pád politických systémů, svobodu a porobu národů, rozvoj obchodu a průmyslu a jsou zdrojem bohatství a chudoby i celkového blahobytu lidstva. Z hlediska otázky prvořadé platnosti těchto fyzikálních zákonů coby základních témat budoucnosti nemůže být omluvou to, že ještě nejsou dokonale poznány.

Rainer Werner Fassbinder: "Mé hře Odpad, město, smrt se vyčítá, že je antisemitská -rasistická. Pod touto záminkou si jednotlivé skupiny vyřizují něco, čehož záměr a důsledky nejsem ještě schopn plně pochopit, ale co s mojí hrou nemá nic společného."

James Shikwati, keňský ekonom: "Podobné snahy ničí náš kontinent již 40 let. Pokud chtějí průmyslové země opravdu pomoci Afričanům, pak by měli konečně zastavit tuto přišernou pomoc. Země, do nichž plyne nejvíce rozvojové pomoci, jsou současně v nejhorším stavu. Navzdory miliardám, které byly nality do Afriky, zůstává kontinent stále chudý. Pomocí peněz ze subvencí jsou financovány obrovské byrokratické aparáty, je podporována korupce a samolibost, Afričané se neučí být nezávislími, nýbrž žebráky. Rozvojová pomoc navíc oslabuje místní trhy a dusí ducha podnikání, kterého tak zoufale potřebujeme. Je to opravdu tak absurdní, jak to zní: Rozvojová pomoc je jedním z důvodů afrických problémů. Pokud by Západ zastavil tyto platby, obyčejní Afričané by si toho vůbec nevšimli. Tvrdě zasažení by byli pouze funkcionáři. Proto tvrdí, že by zastavení této rozvojové pomoci znamenalo konec světa." Je opravdu každá rozvojová pomoc prokletí?

Marcel Mauss ve své eseji o daru osvětluje, že dary v archaických společnostech mají jiný smysl než směnu předmětů - především vytvářejí společenské závazky, které udržují komunity pohromadě. Darování a obdarovávání je prostředek i k posilování sociálních vztahů. Aby bylo darování prospěšné/úspěšné mělo by být reciproční. Dávám druhému, protože mi na něm záleží a pokud za svůj dar přijmu jiný dar, vztah se posiluje, utvrzuje. Partnerství. Ve chvíli, kdy jeden spíše dává a druhý spíše přijímá bez možnosti to tomu prvnímu vrátit, vzniká závislost. Souvisí to nějak s rozvojovou pomocí?

Chtěl bych udělat film o společném, jednom, ale stále různém světě skrze filtr situací dvou českých (anti)hrdinů kdesi (zdánlivě) daleko od hranic.

Kdo vlastně dělá chyby? A není hlavní interpretace rozvojové pomoci mimo evaulační diskurs?

JAK?

Pečlivě sledovat snažení Tomáše a Milana.

Žádnou výchozí tezi. Ani jedním směrem! Vyhnout se zbrklé analýze. Nezkoušet během omezené doby pochopit věci, které rozhodně nejsou jenom záležitostí rozumu. Nehodnotit, neznačkovat, nesoudit. Nedělat film o Africe.

Kinematografickým (ne investigativním) stylem osahávat, nasávat, prožívat. Vykreslovat čistým a klidným způsobem. Z odstupů, ale ne chladně. Radost.

Můj film nebude záměrně analyzovat problém rozvojové pomoci v Masuku. Nebude se tvářit, že "podává hutné svědectví o komunitě". Pojednám REVIZNÍ NÁVŠTĚVU DVOU EVROPANŮ - nic míň, nic víc. Situační snímek, bez jediného doslovného komentáře.

Nepodporovat stereotypy na jakoukoli stranu výkladového spektra. Obyvatele v Masuku budu sledovat skrze české postavy – skrze situace, do kterých se Milan a Tomáš dostanou při své revizi. Daleko více "etnograficky" falešné by mi připadalo natáčet odděleně venkovany v jejich "přirozeném světě" a hrát si tím na to, že je pochopíme. Vše vnímáme optikou naší zkušenosti, nelze apriori natočit "nestereotypní film". /stereotyp se rodí v příjemci/

Být nejednoznačný, pro Jeden i všechny další možné světy.

Děj budu dávkovat postupným průběhem dní a nocí. Čistá a přehledná struktura.

Fair-play. Respektovat vymezené území jak od vesničanů, tak i od Milana a Tomáše. Žádné provokace.

Hledat obrazy slunce – různého svitu – různého světla - transpozice energie.

Tma.

Oblíbený citát Tomáš Tožičky a Milana Smrže od Jana Ámose Komenského: "*Omnia sponte fluent, absit violentia rebus – Nechte věci volně plynout, nečíte jim násilí!*" = kód pro natáčení.